

ดุลยภาพดุลยพินิจ

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

จะทำอะไรดีใน 1 ปี

สำหรับสิ่งแวดล้อม

ปี ญูหาพิบัติภัยทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับคนไทยเกือบทั่วประเทศในปีนี้ น่าที่จะต้องเตือนใจให้คนไทยรวมทั้งรัฐบาลใหม่สนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

จริงอยู่รัฐบาลมีเวลาที่แสนจำกัดอีก 11 เดือนข้างหน้าแน่นอนปัญหาภาคใต้ การสะสมระบบการคลัง การเงินของรัฐบาลที่เสียศูนย์ไปอยู่นอกระบบ การจัดการปัญหาคอร์รัปชันล้วนเป็นเรื่องที่มีลำดับความสำคัญสูงสุดอยู่แล้ว

แต่ผู้เขียนขอเพิ่มเติมประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในยุคชีวิตพอเพียงที่ต้องทำใน 11 เดือน ดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงการบริหารจัดการเรื่องน้ำ ร่าง พ.ร.บ.น้ำ และสลายความขัดแย้งและสร้างความเป็นธรรมในการบริหารจัดการน้ำ

เรื่องน้ำรัฐบาลใหม่ได้ให้ความสนใจอยู่แล้ว แต่เวลาเกือบหนึ่งปี คงหนีไปสำหรับรัฐบาลชุดนี้ที่จะปรับปรุงเมกะโปรเจกต์เรื่องน้ำคงสามารถลดทอนส่วนที่ไม่จำเป็นลงได้

ที่สำคัญก็คือรัฐบาลใหม่ต้องเข้าใจว่า ปัญหาการบริหารจัดการน้ำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งไม่ได้อยู่ที่โครงการยักษ์ แต่อยู่ที่การขาดระบบการจัดการที่เป็นธรรมในด้านการจัดสรรน้ำ เช่น ในฤดูแล้งใครควรได้น้ำ หรือในกรณีเกษตรกรรมของกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเมื่อปีที่แล้ว การจัดสรรน้ำของรัฐจะจัดสรรให้กับภาคส่วนที่รัฐคิดว่ามีความสำคัญกว่า

นอกจากนี้ยังรวมถึงด้านการจัดการน้ำท่วม ซึ่งแต่เดิมรัฐคิดจะผลักดันน้ำเข้าพื้นที่ที่มีกำลังทางเศรษฐกิจและการเมืองต่ำกว่า เช่น ความพยายามที่จะสร้างพังกั้นน้ำเพื่อรักษาเมืองเชียงใหม่หรือรักษากรุงเทพมหานคร แต่จะกลายเป็นผลก้นน้ำจำนวนมหาศาลกว่าเดิมไปยังลำพูนหรือปริมณฑลของ กทม. ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาลในภาคเกษตร

กระบวนการสร้างกัฒกา การจัดสรรและการจัดการชดเชยที่เป็นธรรมและโปร่งใสเป็นเรื่องที่รัฐบาลชุดผ่านๆ มาได้ละเลยมานาน จะต้องได้รับความสนใจและต้องหากฎกาการชดเชยว่าจะเป็นอย่างไ

กาที่ภาคเกษตรในปริมณฑลต้องทำหน้าที่รองรับความเสียหายเป็นบริการด้านสิ่งแวดล้อม (ecosystem service) ที่ต้องมีกฎกาชดเชยที่ชัดเจนให้ทั้งคนรับและคนจ่ายเข้าไว้ ช่วง

นี้เป็นช่วงที่เหมาะสม เพราะร่าง พ.ร.บ.น้ำยังไม่ได้ประกาศใช้ ดังนั้นในช่วงนี้ควรมีนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไปร้องต่อสภาที่ปรึกษาว่า ร่าง พ.ร.บ.ยังไม่เหมาะสม มาเคลียร์ปัญหาให้หมดความค้างคาใจ

2. สร้างกลไกการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐกับประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในอดีต กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำตนเป็นกระทรวง "ดิน ลม ไฟ" มาตลอด ทำงานโดยอาศัยการลงทุนในสาธารณูปโภคและร่างกฎระเบียบ

ผลที่ผ่านมาก็ได้พิสูจน์แล้วว่าต้องหาวิธีการใหม่ ดูจากการสูญเสียพื้นที่ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพที่มี

แนวโน้มลดลงเรื่อยๆ เพราะเราจัดการป่า แต่ไม่สามารถจัดการคนที่อยู่ในป่าได้ ผลก็เป็นอย่างที่เห็นๆ กัน

ที่จะต้องรีบทำคือ จัดทำระบบการจัดการร่วม (Co-management) ระหว่างรัฐและประชาชน ได้เห็นผลอย่างน้อยหนึ่งพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบต่อไป

3. เพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้เข้ามาดูแลสิ่งแวดล้อมตามภารกิจของตนอย่างเห็นผล

ในปัจจุบันกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแต่แผนงานของแต่ละกรมที่ไปลงในแต่ละจังหวัดโดยไม่บูรณาการกัน หรือขาดกลไกในการให้บริการเพิ่มขีดความสามารถของ อปจ. และ อบต. อย่างเป็นระบบ ซึ่งควรจะผ่าน

สิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.) แต่ก็อ่อนแอและขาดความเชื่อมโยง เรายังไม่มีการบริการความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้ อปท. อย่างครบเครื่อง จึงไม่แปลกเลยที่ อปท. ร้อยละ 37 จากที่

ตอบแบบสอบถาม ของสถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 3,880 แห่ง จึงบอกว่ายังไม่ได้ดำเนินการด้านหลุมฝังกลบขยะ ทั้งๆ ที่งานนี้เป็นภารกิจของตน

ในด้านสิ่งแวดล้อม เราจัดการขยะโดยการซื้อรถขนขยะ ซื้อเตาเผา แต่เรายังไม่ได้ขับเคลื่อนกระบวนการจัดการขยะอย่างครบวงจร โดยเริ่มที่ประชาชนให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ขยะประเภทแบตเตอรี่ หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ และภาชนะใส่ยาฆ่าแมลง ฯลฯ เหล่านี้จะถูกทิ้ง

กว้างอย่างไม่เป็นที่เป็นทาง

ถึงเวลาแล้วที่จะต้องผลักดันการจัดการขยะอย่างครบวงจรให้เป็นวาระร่วมของกระทรวงต่างๆ รัฐส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เพราะขยะเป็นปัญหาที่ทำลายทั้งสุขภาพอนามัย ทำลายฐานทรัพยากรของครัวโลก

4. การจัดการปัญหาสุขภาพอันเกิดจากการลงทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติในยุคที่ประชาชนตัวเล็กๆ คาดหวังความเป็นธรรมจากรัฐ

การดูแลแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการพัฒนาโครงการทรัพยากรธรรมชาติที่ทำลายชีวิตและอนาคตของชุมชนในระยะยาว เช่น ตะกั่วที่ห้วยคลิตี้ หรือแคดเมียมที่แม่ตาว ปัญหาเหล่านี้รัฐน่าจะหาวิธีการจัดการที่แสดงถึงความสนใจและให้ความสำคัญด้านมนุษยธรรม

การจัดการในที่นี้ไม่จำเป็นต้องไปลงโทษใครหรือกล่าวโทษภาคเอกชน แต่อาจใช้หลักการมีส่วนร่วมหรือการเป็นหุ้นส่วนโดยบริษัทจัดตั้ง “กองทุนเพื่อชีวิตพอเพียง” นับแต่วันแรกที่เริ่มลงทุนสำหรับควบคุมความเสี่ยง ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือบริจาคเข้ากองทุนสิ่งแวดล้อมตลอดช่วงเวลาดำเนินการ ซึ่งจะก่อให้เกิดระบบดูแลสวัสดิการประชาชนในระยะยาว แม้ว่าบริษัทหรือเหมืองจะปิดไปแล้วก็ตาม

สองประเด็นหลังนี้ หมายความว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงองค์กรภายในให้จืดแต่แจ้ว แบบพอเพียง ไม่อู้ยอายเป็นเมกะโปรเจกต์ที่โชว์แต่ตัวเลขมหาดศาล แต่ไม่มีผลผลิตที่คุ้มค่า ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ทางสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) และมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) ก็ได้ร่วมกันจัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนกว่า 6,000 คนมีส่วนร่วมในการจัดทำไว้แล้ว เพียงแต่หยิบยกหัวข้อที่จำเป็นไปดำเนินการให้โชว์ประชาชนได้เท่านั้น

เห็นที กรม.จิงแก่จะต้องทำโชว์พวกจิงอ่อนเสียให้ชัด!!
สนใจรายละเอียดเพิ่มเติม www.thaienviforum.net

